

7.

Seznam použitých pramenů a literatury

7.1 Monografie

- Abrichtungs-Reglement für die kaiserlich-königlichen Zuk-Truppen.* Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei 1862.
- Adjustirungs-Vorschrift für die Generale, Stabs- und Ober-Offiziere, dann für die Feld-Geistlichkeit, das Militär-Gerichts-Personale, die Feldärzte und sonstige Parteien der kaiserlich-königlichen Armee (sanctionirt mit Allerhöchster Entschließung vom 17. Februar 1854).* Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei 1855.
- Amtliche Verlust-Liste der königlich preussischen Armee im Sommer-Feldzug 1866.* Alberfeld 1866.
- Beneš, C. 1996: *K dějinám rakouského dělostřeleckého materiálu do roku 1863.* Pardubice: Vydavatelství L. Bendakovská.
- Beneš, C. 1998: *Pruská jehlovka.* Praha: ARS-ARM.
- Beneš, C. 1999: *Palné zbraně systému Lorenz.* Praha: ARS-ARM.
- Bělina, P. – Fučík, J. 2005: *Válka 1866.* Praha – Litomyšl: Havran – Paseka.
- Brůha, J. – Dvořák, J. – Poláček, B. – Vycpálek, M. 1996: *Průvodce po bojišti u Hradce Králové z roku 1866.* Hradec Králové: Komitét pro udržování památek z války roku 1866 – Muzeum východních Čech Hradec Králové.
- Dvořák, J. 2014: *Lexikon pruských důstojníků padlých roku 1866.* Hradec Králové: J. Dvořák.
- Freyhold, A. 1898: *Die Geschichte des Grenadier-Regiments König Wilhelm I. (2. Westpreußisches) Nr. 7.* Berlin: Verlag von R. Eisenschmidt.

- Gojda, M. 2017: *Archeologie a dálkový průzkum: historie, metody, prameny*. Praha: Academia.
- Hostert, W. 2005: *Lüdenscheider Knopfbuch – I. Teil. Uniformknöpfe. – Im Frieden wie im Krieg. 2. Militärische Uniformknöpfe in Preußen-Deutschland seit Beginn des 18. Jahrhunderts*, Lüdenscheid: Kulturdezernat der Stadt Lüdenscheid.
- Hrnčířík, P. – Matoušek, V. – Šámal, Z. 2018: *Rozvadov 1621. Výzkum bojiště třicetileté války*. České Budějovice: Veduta.
- Jánský, Z. 2006: *Bitva u Náchoda v roce 1866. Válečné události na kladském pomezí*. Hradec Králové: Komitét pro udržování památek z války roku 1866.
- Jánský, Z. 2008: *Bitva u České Skalice v roce 1866*. Hradec Králové: Komitét pro udržování památek z války roku 1866.
- Jánský, Z. 2012: *Srážka u Svinišťan v roce 1866*. Hradec Králové: Komitét pro udržování památek z války roku 1866.
- Jánský, Z. – Grof, V. – Synek, J. 2013: *Baterie mrtvých u Chlumu v roce 1866*. Vyd. 2. Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové.
- Judex, M. 1904: *Uniformen Distinktions- und sonstige Abzeichen der gesamten Österr.-Ung. Wehrmacht: in übersichtl. Farben-Darstellung mit Erläuternder Beschreibung / nach authentischen Quellen neue bearbeitet von M. Judex*. Vyd. 4. Leipzig: Verlag Moritz Ruhl.
- Kessel, G. von 1881: *Geschichte des königlich preussischen ersten Garde-Regiments zu Fuss, 1857–1871, unter Fortsetzung der Personalnotizen bis zum Jahre 1880*. Berlin: Mittler.
- Kiple, K. F. 2008: *The Cambridge world history of human disease*. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Koštál, J. 1925: *Moje vzpomínky na válku r. 1866: K šedesátiletému výročí bitvy u Chlumu*. Chotěboř: nákl. vl.
- Kövess von Aszod und Harkaly, A. 1863: *Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee. H. 1*. Wien: Wien Geitler.
- Krejčík, T. – Psík, R. – Kovář, L. 2008: *Základy heraldiky*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě.
- Kudr, K. 1936: *Válka rakousko-pruská 1866 v Čechách a na Moravě*. Praha: Augustin Habr.
- Lees, W. 1998: *Archaeology of the Mine Creek Civil War Battlefield*. Topeka, KS: Kansas State Historical Society.
- Náhlovský, J. 2010: *Srážka u Dlouhého Mostu 24. června 1866: péče o válečné pomníky z války roku 1866*. Dlouhý Most: Obec Dlouhý Most.
- Scott, D. D. 1989: *Archaeological Perspectives on the Battle of the Little Bighorn*. Norman: University of Oklahoma Press.
- Signoli, M. a kol. 2008: *Les oubliés de la retraite de Russie: Vilna 1812 – Vilnius 2002*. Paris: Éditions Historiques Teissèdre.

- Simon, J. 1939: *50 let trvání Spolku pro udržování válečných památek na bojišti královéhradeckém z roku 1866*. Hradec Králové: Spolek pro udržování válečných památek.
- Strobl, A. 1903: *Königgrätz. Kurze Darstellung der Schlascht am 3. Juli 1866*. Vídeň: L. W. Seidel.
- Svatoňová, S. – Šůla, J. – Zimmermann, P. 1991: *Válka roku 1866 na Královéhradecku pohledem současníků. Výbor z obecních, farních a školních kronik regionu*. Sborník Okresního archivu V Hradci Králové. Monografie, sv. 1. Hradec Králové: Okresní archiv.
- Tuhý, B. – Šramar, J. 1990: *Armády Rakouska, Saska a Pruska ve válce 1866. I. Organizace, výzbroj a výstroj*. Hradec Králové: Krajské muzeum východních Čech.
- Tuhý, B. a kol. 2015: *Prusko-rakouská válka roku 1866: výzbroj a výstroj / Preußisch-Österreichischen Krieg von 1866: Waffen und Ausrüstung / The Austro-Prussian War 1866: weaponry and equipment*. Hradec Králové: Muzeum východních Čech.
- Urban, O. 1986: *Vzpomínka na Hradec Králové. Drama roku 1866*. Praha: Panorama.
- Wondrák, E. 1989: *Krev smyly deště. Osudy a utrpení roku 1866*. Hradec Králové: Kruh.
- Wrede, A. von – Semek, A. 1898: *Die Geschichte der k. u. k. Wehrmacht. Die Regimente, Corps, Branchen und Anstalten von 1618 bis Ende des XIX. Jahrhunderts. Band I: Infanterie*. Wien: L. W. Seidel & Sohn.

7.2 Příspěvky v časopisech a sbornících

- Bureš, M. – Rytíř, L. 2017: „Bílá Hora – bojiště třicetileté a studené války“, *Archaeologia historica* 42 (1), 245–259.
- Coutinho Nogueira, D. a kol. 2018: „‘Gueule cassée’ (facial injuries): a 3D paleotraumatology study and facial approximation of a Napoleonic soldier who died in 1812 at Königsberg during the Russian Campaign“, *International Journal of Osteoarchaeology*, 1–7.
- Drnovský, P. – Hejhal, P. 2017: „Krajina k boji odsouzená. Polní tábor pruského krále Fridricha II. ze srpna 1778 pohledem archeologie“, *Živá archeologie* 19, 42–51.
- Dvořák, J. 1990: „Groebenova baterie mrtvých – legenda versus fakta“, *Bulletin Komitétu pro udržování památek z války roku 1866* 1 (1), 13–24.
- Dvořák, J. 1995: „Kauza jménem Lipošcak“, *Bellum 1866* 4 (10), 423–442.

- Dvořák, J. 1996: „Pietní uložení ostatků padlých ze stráženského lazaretu“, *Bellum 1866* 5 (2), 82–83.
- Dvořák, J. – Šůla, J. 2015: „Svědectví o válečných událostech roku 1866 v obci Rosnice u Hradce Králové“, *Bellum 1866* 24 (2), 121–136.
- Grof, V. 1996: „Malé zamyšlení nad přemístěním ostatků majora Lipoščka“, *Bellum 1866* 5 (2), 79–81.
- Grof, V. 2010: „Polní opevňovací práce v polovině 19. století, výtah z předpisů pro důstojníky rakouské a pruské armády v polní službě“. In: *Polní opevnění od třicetileté války do roku 1945: sborník Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Josefově*. Jaroměř – Josefov, 78–97.
- Vondryška, T. 2005: „Nově objevené hroby na českoskalickém bojišti“, *Bellum 1866* 14 (2), 149–157.
- Vondryška, T. 2006: „Nově objevené hroby na českoskalickém bojišti“, *Bellum 1866* 15 (1), 188–192.
- Vondryška, T. 2008: „Zaniklé památky na českoskalickém bojišti“, *Bellum 1866* 17 (2), 149–157.
- Hejhal, P. – Horník, P. 2017: „Polní opevnění z války o bavorské dědictví mezi Třemi Bubny a Jaroměří“, *Archeologie východních Čech* 10, 207–230.
- Hejhal, P. – Holas, M. 2018: „Archeologický nedestruktivní průzkum dělostřeleckých polních opevnění na královéhradeckém bojišti“. In: *Mlhy na Chlumu. Prusko-rakouská válka v optice moderní historiografie*. Hradec Králové, 324–329.
- Hendrich, V. 2007: „Österreichs Kämpfe 1866: Boje Rakouska v roce 1866. VII. část“, *Bellum 1866* 16 (2), 85–103.
- Hendrich, V. 2008: „Österreichs Kämpfe 1866: Boje Rakouska v roce 1866, IX. část“, *Bellum 1866* 17 (2), 124–142.
- Hendrich, V. 2009: „Österreichs Kämpfe 1866: Boje Rakouska v roce 1866, X. část“, *Bellum 1866* 18 (1), 183–198.
- Hendrich, V. 2010: „Österreichs Kämpfe 1866: Boje Rakouska v roce 1866. XIII. část“, *Bellum 1866* 19 (2), 85–103.
- Holas, M. 2016: „Nálezy válečných hrobů z války 1866 na území Královéhradeckého kraje postrádající metodiku archeologického výzkumu“, *Bellum 1866* 25 (2), 59–69.
- Holas, M. 2017a: „Detektorový průzkum části náchodského bojiště z roku 1866“, *Historie a vojenství* 66 (1), 18–23.
- Holas, M. 2017b: „Interpretace stavu výstroje padlých z prusko-rakouské války roku 1866 ve chvíli pohřbení do hromadného hrobu nedaleko České Skalice (okres Náchod)“, *Archaeologia historica* 42 (1), 297–317.
- Holas, M. 2017c: „Identifikace padlých příslušníků pruské pěchoty v archeologicky zkoumaných hrobech z války roku 1866 u České Skalice a Hradce Králové“, *Živá archeologie* 19, 59–66.

- Holas, M. 2018: „Válečné hroby padlých v prusko-rakouské válce roku 1866 na Královéhradecku v archeologickém kontextu“. In: *Mlhy na Chlumu. Prusko-rakouská válka v optice moderní historiografie*. Hradec Králové, 306–323.
- Holas, M. – Šrámek, J. 2017: „Nálezy z prusko-rakouské války roku 1866 v ossariu na Chlumu a jejich archeologická a antropologická interpretace“, *Bellum 1866* 26 (2), 123–127.
- Holas, M. – Vondryška, T. 2014: „Válka 1866 – hroby promlouvají“. In: *Sborník k počtě Jiřího Kalfersta. Archeologie východních Čech – Supplementum 1*. Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, 93–107.
- Holder, S. – Dupras, L. T. – Jankauskas, R. – Williams, L. – Schultz, J. 2017: „Reconstructing diet in Napoleon’s Grand Army using stable carbon and nitrogen isotope analysis“, *American Journal of Physical Anthropology* 163 (1), 53–63.
- Holub, P. – Kolařík, V. – Merta, D. – Zúbek, A. 2016: „Archeologický výzkum pruského hřbitova v Brně-Králově Poli“. In: *Rok 1866 na Moravě, XXXIII. Mikulovské sympozium*. Brno: Moravský zemský archiv, 261–276.
- Horáčková, L. – Vargová, L. 2006: „Válečná poranění a jejich interpretace“. In: *Ve službách archeologie 7. Sborník věnovaný 85. narozeninám Doc. PhDr. Karla Valocha, DrSc.* Brno: Muzejní a vlastivědná spol. v Brně, 283–288.
- Jankauskas, R. 2012: „Inciderunt itaque in fossam quam sibi ipsi fecerunt: Mass Grave of Napoleon’s Soldiers in Vilnius, December 1812 [Inciderunt itaque in fossam quam sibi ipsi fecerunt: La fosse commune des soldats de Napoléon à Vilnius, décembre 1812]“, *Revue des études slaves* 83 (4), 981–991.
- Jánská, E. 1966: „Hromadný hrob bělohorských bojovníků“, *Staletá Praha* 2, 107–110.
- Kovárník, J. – Horáčková, L. – Vargová, L. – Mucha, L. – Vachunková, A. 2006: „Hromadné hroby vojáků na Brněnské ulici z bitvy u Znojma v roce 1809“. In: *Ve službách archeologie 7. Sborník věnovaný 85. narozeninám Doc. PhDr. Karla Valocha, DrSc.* Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 313–328.
- Kuncevičius, A. – Poškienė, J. 2012: „The 2002 Excavation of the Vilnius Mass Grave of Soldiers from Napoleon’s Grande Armée“. In: G. Zabiela – Z. Baubonis – E. Marcinkevičiūtė (eds.), *Archaeological Investigations 1990–2010 in Independent Lithuania*. Vilnius, 160–164.
- Květina, P. „Archeologie Custerovy poslední bitvy“, *Dějiny a současnost* 35 (9), 44–47.
- Matoušek, V. „Archeologický výzkum bojišť a vojenství raného novověku v Českých zemích: historie, stav poznání, diskuse“, *Archaeologia historica* 42 (1), 233–243.

- Meller, H. 2009: „Schlachtfeldarchaologie“. In: H. Meller (Hrsg.), *Schlachtfeldarchaologie, Battlefield Archaeology. Tagungen des Landesmuseums für Vorgeschichte Halle 2*. Halle, 109–116.
- Nast, T. ed. a kol. 1866: „Illustrations of the war“, *The Illustrated London News* 49 (July–December), 192–195.
- Palubeckaite, Ž. et al. 2006: „Dental Status of Napoleon’s Great Army’s (1812) Mass Burial of Soldiers in Vilnius: Childhood Peculiarities and Adult Dietary Habits“, *International Journal of Osteoarchaeology*, 355–365.
- Pták, M. 2017: „XLVIII. mezinárodní konference archeologie středověku“, *Archaeologia historica* 42 (1), 335–336.
- Rauer, C. 2009: „Zur Philosophie des Krieges“. In: H. Meller (Hrsg.), *Schlachtfeldarchaologie, Battlefield Archaeology, Tagungen des Landesmuseums für Vorgeschichte Halle 2*. Halle, 25–28.
- Steponaitis, V. 2005: „Coin Finds from a Mass Grave of Napoleonic Army Soldiers in Vilnius“, *Numizmatika* 6, 95–104.
- Sutherland, T. 2009: „Archaeological Evidence of Medieval Conflict—Case Studies from Towton, Yorkshire, England (1461) and Agincourt, Pas de Calais, France (1415)“. In: H. Meller (Hrsg.), *Schlachtfeldarchaologie, Battlefield Archaeology. Tagungen des Landesmuseums für Vorgeschichte Halle 2*. Halle, 109–116.
- Šrámek, J. 2016: „Inventář historické sbírky Válečného musea 1866 na Chlumu z let 1936–1954“, *Bellum 1866* 25 (2), 128–146.
- Tschiedel, P. 2006: „Polní opevnění na bojišti u Hradce Králové 1866“, *Bellum 1866* 15 (1), 78–85.
- Weker, W. 2014: „Konserwacja zabytków pochodzących z wykopalisk na terenie reduty ordona.“ In: *Badania archeologiczne na Reducie Ordonu I, Warszawskie Materiały Archeologiczne*. Warszawa, 115–124.

7.3 Nepublikované a internetové zdroje

- Archaia Brno o. p. s., Výroční zpráva za rok 2009*, [online], [cit. 23. 1. 2018], dostupné z: < www.archaiabrno.org/home_cs/?acc=download&file=553 >.
- Eliášová, H. – Duda, J. – Fojtášek, L. – Planka, B. – Fencl, M. 2016: *Znalecký posudek z oboru kriminalistika, odvětví antropologie, fyzikální chemie a balistika*, vypracováno Kriminalistickým ústavem Policie České republiky v Praze, č. j. KUP-4395-1/ČJ-2016-2302BI, uloženo v Muzeu východních Čech v Hradci Králové.

- Hohenstädt. Plan der österreichischen Verschanzungen bei Chlum. Aufgenommen und gez. durch Hohenstädt. Königl. Staatsdruckerei 1866, Kriegskarten, IN: K5453, uloženo: Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt, [cit. 2018-12-21], dostupné z: < <http://tukart.ulb.tu-darmstadt.de/id/eprint/281> >
- Holas, M. 2016: *Válečné hroby padlých v prusko-rakouské válce z roku 1866 na Královéhradecku v archeologickém kontextu*. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Milan Slezák. Hradec Králové.
- Milo, P. – Tencer, T. 2018: *Správa o geofyzikálnom prieskume, Chlum – Na předhánech*. Brno.
- Ministerstvo obrany České republiky 2016: Evidence válečných hrobů v ČR; Evidencevh.army.cz [online] [cit. 8. 11. 2017] dostupné z: < <http://www.evidencevh.army.cz/Evidence/hledani-osoby-v-cr> >.
- Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Militaria (nálezy), i. č. M–1864, *Torzo rakouského klobouku pro polní myslivce, nález – 1866*, 4. 9. 1979, Hradec Králové.
- Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Militaria (nálezy), i. č. M–1865, *Prostřelená lebka, nález – válka 1866*, 4. 9. 1979, Hradec Králové.
- Paseková, K. 2011: *Antropologická analýza kosterních pozůstatků pruských vojáků z hromadného hrobu z ulice Trtílkova, Brno-Lesná*. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce Petra Urbanová. Brno.
- Scott, D. D. – McFeaters, A. P. 2010: „The Archaeology of Historic Battlefields: A History and Theoretical Development in Conflict Archaeology“, *Journal of Archaeological Research* [online] 2010, [cit. 11. 11. 2018], dostupné z: < <https://doi.org/10.1007/s10814-010-9044-8> >.
- Signoli, M. a kol. 2004: „Discovery of mass grave of Napoleonic period in Lithuania (1812, Vilnius)“, *Comptes Rendus Palevol* [online] 3 (3), May 2004, 219–227, dostupné z: < <https://doi.org/10.1016/j.crpv.2004.02.003> >
- Schürger, A. 2015: *The archaeology of the Battle of Lützen: an examination of 17th century military material culture*. PhD thesis, University of Glasgow. Glasgow.
- Tuhý, B. *Pamětní kniha obce Rosnice 1849–1870*. Státní okresní archiv Hradec Králové, Místní národní výbor Rosnice. 1956–1958.
- Tůma, J. 2005: *Přeložka silnice I/33 u České Skalice. Nálezová zpráva o záchraném archeologickém výzkumu hromadného hrobu z války 1866 na parc. č. 1914/7 v roce 2003*. RM Náchod, čj. 1/2003, NZ ulož. v Regionálním muzeu v Náchodě.
- Tůma, J. 2006: *Přeložka silnice I/33 u České Skalice. Nálezová zpráva o záchraném archeologickém průzkumu hromadného hrobu z války 1866 na parc. č. 1914/17*

a 1914/21 v roce 2004. RM Náchod, čj. 34/2004, NZ ulož. v Regionálním muzeu v Náchodě.

Tůma, O. 2018: *Nálezová zpráva z archeologického výzkumu ZAV 2017-174 Bojiště u Trutnova – zpevněná manipulační plocha na pozemku parc. č. 259/3. NZ ulož. v Muzeu Podkrkonoší v Trutnově.*